

รวมบทความ ทารกแรกเกิด การดูแลเด็กทารกให้ดีที่สุด
บทความ

มอนเตสซอรี คืออะไร การสอนแบบ มอนเตสซอรี กระตุ้นพัฒนาการเด็ก

ก.พ. 27, 2025

7 นาที

มอนเตสซอรี เป็นรูปแบบแนวทางการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างจากหลักสูตรในโรงเรียนทั่วไป ซึ่งการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีมีแนวคิดมาจาก ดร. มาเรีย มอนเตสซอรี โดยเน้นที่เด็กเป็นศูนย์กลางผ่านกิจกรรมหรือที่เรียกว่า “งาน” ของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามธรรมชาติ แนวคิดนี้มีข้อดีข้อเสียอย่างไร เหมาะกับลูกน้อยแค่ไหน สามารถหาคำตอบได้ในบทความนี้เลย

คำถามที่พบบ่อย

ถ้าการเรียนเป็นแบบอิสระ แล้วลูกเลือกทำแต่กิจกรรมที่ชอบอย่างเดียว จะทำให้เขาขาดทักษะในด้านอื่นที่เขาไม่ชอบไหมคะ?

คลิก

เป็นคำถามที่คุณพ่อคุณแม่หลายท่านสงสัยเลยล่ะ ในห้องเรียนมอนเตสซอรี คุณครู (หรือที่เรียกว่า 'ผู้ชี้นำ') มีบทบาทสำคัญในการสังเกตการณ์เด็กแต่ละคนค่ะ หากคุณครูเห็นว่าน้องสนใจแต่กิจกรรมด้านใดด้านหนึ่ง ท่านจะใช้วิธีนำเสนอกิจกรรมในหมวดหมู่อื่นๆ ในรูปแบบที่น่าสนใจและเชื่อมโยงกับสิ่งที่น้องชอบ เพื่อค่อยๆ ดึงดูดความสนใจของเขาไปสู่การเรียนรู้ที่หลากหลายขึ้น หลักการคือการเคารพความสนใจของเด็ก แต่ก็ต้องแน่ใจว่าเขาได้สัมผัสการเรียนรู้ครบทุกด้านค่ะ อย่างไรก็ตาม หากความสนใจของน้องจะจำกัดอยู่แค่สิ่งเดียวจริงๆ และน้องปฏิเสธที่จะลองกิจกรรมอื่นๆ อย่างสิ้นเชิง การปรึกษาคุณครูหรือผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็ก ก็เป็นสิ่งที่ดีเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมค่ะ

ได้ยินว่าห้องเรียนมอนเตสซอรีมีเด็กคละอายุ ถ้าลูกเราตัวเล็กหรือชียาย จะโดนพี่ๆ แกล้งหรือเปล่าคะ?

คลิก

เข้าใจความกังวลของคุณแม่เลยล่ะ แต่จริงๆ แล้วสภาพแวดล้อมแบบคละอายุเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยสร้างสังคมที่อบอุ่นค่ะ แนวคิดนี้จะส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้มีบทบาทเป็นผู้นำและผู้ดูแล คอยช่วยเหลือน้องๆ ส่วนน้องๆ

ก็จะได้เรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบพี่ๆ บรรยากาศในห้องเรียนจึงเน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากกว่าการแข่งขัน ซึ่งช่วยลดปัญหาการแก่งแย่งกันได้มากค่ะ อย่างไรก็ตาม หากน้องมีความขี้อายหรือวิตกกังวลในการเข้าสังคมสูงมากเป็นพิเศษ การปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กก่อนตัดสินใจเลือกโรงเรียนก็เป็นแนวทางที่รอบคอบค่ะ

ถ้าให้ลูกเรียนมอนเตสซอรีที่เน้นอิสระ แล้วพอต้องย้ายไปเรียนโรงเรียนทั่วไปที่มีกฎระเบียบเข้มงวด ลูกจะปรับตัวได้ไหมคะ?

คลิก

เป็นคำถามที่สำคัญมากสำหรับการวางแผนระยะยาวเลยนะคะ การปรับตัวเป็นเรื่องที่ต้องเกิดขึ้นแน่นอน แต่เด็กที่เรียนมอนเตสซอรีมักจะมีทักษะสำคัญติดตัวไปคือ "ความรับผิดชอบต่อตนเอง" และ "การมีวินัยจากภายใน" ค่ะ พวกเขาเรียนรู้ที่จะจัดการเวลาและงานของตัวเองได้ดี ซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยในการปรับตัวได้มาก แม้ในช่วงแรกอาจจะต้องเรียนรู้เรื่องการทำตามคำสั่งหรือระบบการให้เกรด แต่พื้นฐานความรักในการเรียนรู้จะช่วยให้เขาผ่านไปได้นะค่ะ หากคุณพ่อคุณแม่มีความกังวลเกี่ยวกับบุคลิกของลูกเป็นพิเศษ การปรึกษานักจิตวิทยาเด็กอาจช่วยให้เราเตรียมความพร้อมให้ลูกได้ดียิ่งขึ้นค่ะ

สรุป

- มอนเตสซอรีเริ่มต้นแนวคิดมาจาก ดร. มาเรีย มอนเตสซอรี เป็นแนวคิดที่ให้เด็กเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างอิสระจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผ่านกิจกรรมที่เด็กสนใจเพื่อให้เด็กเติบโตไปตามธรรมชาติ
- การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีจะไม่มีกรอบค่านิยม แต่เป็นการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย โดยแต่ละกิจกรรมนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ และจะวัดความสามารถของเด็กถึงระดับความชำนาญในสิ่งนั้น ๆ เท่านั้น
- ระบบมอนเตสซอรีจะไม่มีกรอบชั้นเรียนตามอายุของเด็ก แต่เด็ก ๆ ที่อายุต่างกันจะเรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีระหว่างกัน

เลือกอ่านตามหัวข้อ

- Montessori คืออะไร
- มอนเตสซอรีเหมาะกับเด็กวัยไหน
- การสอนแบบมอนเตสซอรีแตกต่างจากหลักสูตรอื่น ๆ ยังไง
- ข้อดีข้อเสียของมอนเตสซอรี
- สิ่งที่คุณจะได้รับจากการสอนแบบมอนเตสซอรี
- กิจกรรมแบบ Montessori
- ของเล่นแบบ Montessori

Montessori คืออะไร

มอนเตสซอรี (Montessori) คือแนวคิดที่让孩子เรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างอิสระจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผ่านกิจกรรมที่เด็กสนใจเพื่อให้เด็กเติบโตไปตามธรรมชาติ โดยเน้นกิจกรรมที่ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และมือ ในการกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้ อยากเห็น และแสวงหาความรู้ได้โดยไม่ต้องท่องจำ ทั้งยังเป็นการเสริมพัฒนาการในทุก ๆ ด้านของเด็กไปพร้อมกันอีกด้วย

มอนเตสซอรีเหมาะกับเด็กวัยไหน

แนวทางการสอนแบบมอนเตสซอรี เหมาะกับเด็กชั้นปฐมวัยหรือเด็กในช่วงอายุ 2.5 – 6 ปี โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะพึ่งพาตัวเองหรือเพื่อน ๆ ก่อนเป็นอันดับแรก โดยภายในชั้นเรียนจะมีเด็กจากหลากหลายช่วงอายุคละกัน ไม่ได้มีแค่เด็กที่อายุเท่ากันอยู่ภายในชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม แนวคิดแบบมอนเตสซอรีนี้สามารถเริ่มต้นเรียนได้ตั้งแต่วัยทารกจนถึงช่วงวัยเตาะแตะ (อายุ 3 ปี) ไปจนถึงชั้นมัธยม

การสอนแบบมอนเตสซอรีแตกต่างจากหลักสูตรอื่น ๆ ยังไง

การสอนแบบมอนเตสซอรีมีความแตกต่างจากหลักสูตรอื่น ๆ ที่เห็นชัดที่สุด คือ การ让孩子ได้เรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตัวเอง

โรงเรียนที่มีการสอนแนวคิดนี้ จะมุ่งเน้นจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องที่เอื้อให้เด็กพึ่งพาตนเอง เช่น มีอ่างล้างมือหรือโต๊ะอาหารที่มีขนาดและความสูงเหมาะสมสำหรับเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนการสอนจะไม่มี การเก็บคะแนน แต่เป็นการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย โดยแต่ละกิจกรรมนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้เท่านั้น นอกจากนี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ จะถูกออกแบบตามความต้องการของเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ด้วยเช่นกัน

ในชั้นเรียนจะมีเด็กที่คละอายุกัน

สภาวะแวดล้อมในห้องเรียนที่ใช้ระบบมอนเตสซอรีจะไม่มี การแบ่งชั้นเรียนตามอายุของเด็ก แต่เด็ก ๆ ที่อายุต่างกันจะเรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ โดยเด็กเล็กจะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากพี่คนโต ส่วนเด็กโตจะคอยเป็นผู้ช่วยเหลือน้อง ๆ ในชั้นเรียน

เด็กมีอิสระแบบมีขีดจำกัด

แนวคิดของมอนเตสซอรีจะพยายามส่งเสริมให้เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อิสระทั้งด้านทัศนคติและการแสดงออกตามธรรมชาติ เพื่อให้เด็กมีอิสระในการเลือกทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีความสุข แต่อิสระที่เด็กได้รับยังมีขอบเขตที่จำกัดอยู่บนพื้นฐานพฤติกรรมของเด็ก และกฎระเบียบของสังคม โดยมีครูคอยชี้นำทางเด็ก ๆ เมื่อเด็กเริ่มออกนอกกลุ่มนอกทาง

เน้นกิจกรรมให้เด็กทำงานขำนาญ

ในทุก ๆ กิจกรรมการเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี เด็กอาจได้รับมอบหมายเป็นกิจกรรมที่ทำต่อเนื่องเป็นเวลานานหลายสัปดาห์จนเด็กมีความชำนาญ เนื่องจากระบบมอนเตสซอรีจะวัดความสามารถของเด็กถึงระดับความชำนาญในสิ่งนั้น ๆ มากกว่าการเก็บคะแนน

แนวคิดของมอนเตสซอรี จะเน้นไปที่การเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก พยายามส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสิ่งที่เด็กสนใจ รวมถึงการจัดชั้นเรียนให้เด็กมีอายุที่แตกต่างกันทั้งเด็กเล็กและเด็กโตเพื่อให้เด็กเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และสามารถอยู่ในกฎระเบียบของสังคมร่วมกันได้

ข้อดีข้อเสียของมอนเตสซอรี

การสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี:

- เด็กได้เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง: ภายในชั้นเรียนจะมีการจัดสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ที่ช่วยเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี: เมื่อเด็กในชั้นเรียนอายุที่แตกต่างกันในสภาพแวดล้อมเดียวกัน ทำให้เด็ก ๆ ได้รู้จักเรียนรู้ซึ่งกันและกัน คอยสอนกันและกัน และมีการพัฒนาทักษะชีวิตร่วมกัน
- เด็กมีอิสระในการเรียนรู้: เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้แบบมอนเตสซอรีส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็ก ๆ จึงมีความมั่นใจในตัวเองและสามารถคิดได้อย่างมีอิสระ ไม่ถูกปิดกั้นความคิด
- รักในการเรียนรู้: เพราะการสอนแบบมอนเตสซอรีจะมุ่งมั่นให้เด็ก ๆ รักในการเรียนรู้ ทำให้เด็กมอนเตสซอรีมีความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวในสิ่งรอบตัวอยู่เสมอ และสนุกในการเรียนรู้

ข้อเสีย:

- มีราคาแพง: โรงเรียนสอนใหญ่ที่ใช้การสอนแบบมอนเตสซอรีมักมีราคาที่แพง เพราะต้องจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้คุณภาพสูง และต้องใช้จำนวนมาก อีกทั้งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชนที่มีการเก็บค่าเล่าเรียนที่ค่อนข้างสูง
- หลักสูตรยืดหยุ่นเกินไป: แม้ว่าการปล่อยให้เด็กเรียนรู้ตามความสนใจจะเป็นเรื่องที่ดี แต่บางครั้งหลักสูตรอาจมีเนื้อหาที่ไม่เข้มข้นเหมือนกับโรงเรียนทั่วไป ทำให้บางวิชาอาจถูกละเลยไปได้
- เด็กมีอิสระมากเกินไป: เนื่องจากมอนเตสซอรีมุ่งเน้นไปที่การให้เด็กมีอิสระและการพึ่งพาตนเอง ทำให้เด็กอาจมีปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

แนวคิดมอนเตสซอรี เป็นหลักสูตรที่มีทั้งข้อดีข้อเสีย หากคุณพ่อคุณแม่สนใจควรสอบถามและขอคำแนะนำกับทางโรงเรียนที่ใช้แนวคิดนี้โดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนมากที่สุด

สิ่งที่คุณจะได้รับจากการสอนแบบมอนเตสซอรี

หากคุณพ่อคุณแม่สนใจอยาก让孩子น้อยได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีจะทำให้ลูกน้อยได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี ดังนี้

1. ไม่เกิดการเปรียบเทียบหรือแข่งขันกันในเด็ก

ในโรงเรียนที่ใช้ระบบมอนเตสซอรี เด็ก ๆ จะไม่มีการแข่งขันหรือเปรียบเทียบกัน เพราะแนวคิดนี้จะส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติต่อกันและกันด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน ไม่มีการดูถูกเหยียดหยาม ไม่มีการแข่งขันเพื่อชัยชนะ และไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างเด็ก

2. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเอาใจใส่คนรอบข้าง

ระบบมอนเตสซอรีจะส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น มีจิตสำนึกที่ดี รู้จักเอาใจใส่คนรอบข้าง ยอมรับผู้อื่น เคารพตนเอง มีความรับผิดชอบ และกล้าแสดงออก

การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีจะเน้นที่ตัวเด็กเป็นหลัก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระด้วยตนเอง ไม่มีการแข่งขันหรือเปรียบเทียบ ทั้งยังสอนให้เด็กเคารพผู้อื่นพร้อมกับเคารพตนเอง และใส่ใจคนรอบข้างอีกด้วย

กิจกรรมแบบ Montessori

กิจกรรมแบบมอนเตสซอรี เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ดังนี้

1. กิจกรรมลงมือปฏิบัติ

ระบบมอนเตสซอรีจะเน้นให้เด็กลงมือทำด้วยตัวเองมากกว่าการเรียนรู้ผ่านหนังสือ เด็กจึงได้เรียนรู้ผ่านการจับต้องหรือสัมผัส ด้วยตัวเอง ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

2. กิจกรรมตามธรรมชาติของเด็ก

เด็กแต่ละคนมีความสนใจที่แตกต่างกัน กิจกรรมในรูปแบบนี้จะเน้นปล่อยให้เด็กได้ใช้เวลากับกิจกรรมที่ตัวเองสนใจอย่างอิสระแต่มีขีดจำกัดที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของพฤติกรรมที่ดีด้วย

รูปแบบกิจกรรมแบบมอนเตสซอรี จะเป็นการทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก

ของเล่นแบบ Montessori

มอนเตสซอรี เน้นให้เด็กเรียนรู้จากการลงมือทำตามธรรมชาติของเด็ก ดังนั้น คุณแม่อาจลองหาของเล่นเสริมพัฒนาการของลูกน้อยตามวัย เพื่อกระตุ้นให้ลูกน้อยเกิดความสนใจในการเรียนรู้ เช่น

- **ของเล่นมอนเตสซอรีสำหรับเด็กวัย 1-2 ปี:** ของเล่นสำหรับเด็กวัยนี้ เช่น ของเล่นไขลาน รถลากจูง กล่องหยอดรูปทรงต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งของเล่นเหล่านี้จะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อ สติปัญญา และความสามารถในการใช้มือกับสายตาไปพร้อม ๆ กันของเด็กอีกด้วย
- **ของเล่นมอนเตสซอรีสำหรับเด็กวัย 2-3 ปี:** ของเล่นที่แบบมอนเตสซอรีที่ช่วยเสริมพัฒนาการของเด็กวัยนี้ เช่น จิกซอว์ บล็อกไม้ และร้อยลูกปัด เป็นต้น
- **ของเล่นมอนเตสซอรีสำหรับเด็กวัย 4-6 ปี:** สำหรับเด็กวัยนี้ของเล่นแบบมอนเตสซอรีที่แนะนำ เช่น ชุดของเล่นเลียนแบบหรือบทบาทสมมติไม่ว่าจะเป็นตัวต่อสร้างเมือง และชุดอุปกรณ์คุณหมอ เป็นต้น

แนวคิดแบบมอนเตสซอรีนอกจากจะช่วยให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติเชิงบวก กล้าที่จะตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองแล้ว ทั้งยังช่วยให้เด็กรู้จักพึ่งพาตนเอง มุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมสำเร็จด้วยตนเอง และมีความสุขกับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การที่เด็กจะเติบโตได้ดีและมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอจำเป็นต้องได้รับการเสริมโภชนาการที่ดี ไม่ว่าจะเป็นอาหารหรือนมที่มีคุณประโยชน์อย่างครบถ้วน เพราะในนมแม่ มีสารอาหารที่จำเป็นต่อพัฒนาการทางร่างกายและสมองของเด็ก เช่น ดีเอชเอ วิตามิน แคลเซียม แอลฟา-แล็คตัลบูมิน และสฟิงโกไมอีลิน รวมทั้งยังมีสารภูมิคุ้มกันและจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์อย่าง บี แล็กทิส (*B. lactis*) ควบคู่กับการทาน อาหารที่มีประโยชน์เพื่อให้ลูกน้อยเติบโตอย่างแข็งแรง และสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้อย่างรวดเร็ว

บทความแนะนำสำหรับคุณแม่มือใหม่

- โปรแกรม Baby Development เช็คพัฒนาการลูกน้อยแต่ละช่วงวัย
- วัยทอง 1 ขวบ ลูกเริ่มดื้อ รับมือวัยทองเด็ก 1 ขวบ ยังไงดี
- วัยทอง 2 ขวบ ลูกดื้อมาก รับมือวัยทองเด็ก 2 ขวบ ยังไงดี
- วัยทอง 3 ขวบ ลูกกรีดเอาแต่ใจ รับมือวัยทองเด็ก 3 ขวบ ยังไงดี
- 10 ของเล่นฝึกสมาธิเด็ก เสริมไอคิว พร้อมฝึกสมาธิลูกน้อย
- ลูกพูดติดอ่าง ลูกพูดไม่ชัด เกิดจากอะไร พร้อมวิธีแก้ไขลูกพูดติดอ่าง
- อาการออทิสติกเทียม ลูกไม่สบตาเรียกไม่หัน เสียงออทิสติกหรือเปล่า
- เด็กติดโทรศัพท์ ลูกติดจอก่อนวัยแก๊งยังงี้ดี พร้อมวิธีรับมือ
- เด็กสมาธิสั้น ลูกอยู่ไม่นิ่ง พร้อมวิธีรับมือที่พ่อแม่ควรรู้
- เด็กพัฒนาการเร็ว ลูกฉลาดเกินวัย มีสัญญาณอะไรบ้าง
- เด็กพัฒนาการช้าเป็นยังไง พร้อมวิธีสังเกตเมื่อเด็กมีพัฒนาการล่าช้า
- เด็กเรียนรู้ช้า ไอคิวต่ำ มีลักษณะอย่างไร พร้อมวิธีกระตุ้นพัฒนาการลูก

อ้างอิง:

1. การสอนแบบมอนเตสซอรี (Montessori), กรมกิจการเด็กและเยาวชน
2. Montessori FAQs, American Montessori Society
3. เลือกโรงเรียนแบบไหนให้เหมาะกับลูก, โรงพยาบาลกรุงเทพ
4. การจัดเตรียมสภาพแวดล้อม, มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์
5. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี, มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์
6. Exploring the Pros and Cons of Montessori Education, Rasmussen University
7. เลือก “ของเล่น” เป็น “ของขวัญ” ช่วยเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย, โรงพยาบาลสมิติ

อ้างอิง ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2567

แชนด์อนนี่